

Ερμηνεία εις τον πρώτον κανόνα της Μεταμορφώσεως

Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου

Ἰδὴ α΄

Σήμερον Χριστός ἐν ὄρει Θαβώρ, λάμπας ἀμυδρῶς, θεϊκῆς ἀύγῆς ὡς ὑπέσχετο, Μαθηταῖς παρεγύμνου χαρακτηῆρας· σελασφόρου δέ πλησθέντες, θείας αἴγλης, ἐν ἀγαλλιᾷσει ἔμελλον· Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν ὅτι δεδόξασται.

Σήμερον, λέγει, ὁ Δεσπότης Χριστός, ἐπειδὴ ἔλαμψεν εἰς τό ὄρος Θαβώρ, παρεγύμνωσεν: ἦτοι ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του κάποιους ἀμυδρούς καὶ ὀλίγους τινάς χαρακτηῆρας τῆς θεϊκῆς του ἀύγῆς, ἡ ὁποία ἦτον κεκρυμμένη μέσα εἰς τό πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἕως τότε δέν ἐβλέπετο ἀπό τοὺς Μαθητάς του· τοῦτο γάρ δηλοῖ τό Παρεγύμνου, κατὰ τόν θεῖον Χρυσόστομον λέγοντα «Ἐν τῷ Θαβώρ μεταμορφωθείς ὁ Δεσπότης Χριστός, ἔδειξε τῆς ἀθεάτου Βασιλείας τήν δόξαν καὶ οὐκ ἐπέδειξε, τουτέστι μικρόν παρήνοιξε τήν θεότητα καὶ οὐχί τελείως». Ἀκολουθῶς δέ λέγει ὁ Χρυσορρήμων καὶ τήν αἰτίαν διὰ τήν ὁποίαν παρήνοιξε τήν θεότητα, καὶ οὐχί τελείως τήν ἔδειξε· «Τό μέν, πληροφορῶν, τό δέ, φειδόμενος· πληροφορῶν μέν γάρ, ἔδειξεν αὐτοῖς τῆς ἀθεάτου Βασιλείας τήν θεϊκὴν δόξαν, οὐχ ὅση τις ἦν, ἀλλ' ὅσον ἠδύναντο φέρειν οἱ σωματικούς ὀφθαλμούς περιφέροντες· φειδόμενος δέ, καὶ οὐχί φθονῶν, οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς τήν πᾶσαν

δόξαν, ἵνα μή σὺν τῇ ὀράσει καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσωσιν».

Φέρει δὲ καὶ ὁμοίωμα ὁ τῶν Κανόνων ἑρμηνεὺς Θεόδωρος, ὅτι ὡς διὰ μέσου ὑαλίνων τινῶν λύχνων τὰς ἀκτῖνας τοῦ θείου φωτός ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του ὁ Κύριος, καθὼς ὑπεσχέθη. Ποῦ δὲ ὑπεσχέθη νὰ δείξη ὁ Κύριος τὸ θεῖον του φῶς; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὑπεσχέθη τοῦτο ὀλίγον πρὸ τῆς Μεταμορφώσεώς του, ὅταν ἔλεγε εἰς τοὺς Ἀποστόλους «Εἰσὶ τινες τῶν ᾧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἄν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει» (Ματθ. 13τ' 28).

Μὲ τὴν λέξιν δὲ «Τινάς» ἐννοεῖ ἐδῶ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ μὲ τὴν «Βασιλείαν», τὴν ἐν τῇ Μεταμορφώσει δόξαν· ὅθεν αὐτό τὸ ρητόν ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύων λέγει· «Ἐνταῦθα οὐ περὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας τῆς ἐνδόξου λέγει, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῷ ὄρει Μεταμορφώσεως». Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος· «Πανταχοῦ ἐστὶν ὁ τοῦ Παντός Βασιλεύς, καὶ πανταχοῦ ἐστὶν ἡ Βασιλεία αὐτοῦ· ὥστε τὸ ἔρχεσθαι τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν οὐ τὸ ἄλλοθεν ἀλλαχόσε παραγίνεσθαι δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ φανεροῦσθαι ταύτην τῇ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει· ἥτις δύναμις οὐχ ἀπλῶς τοῖς τυχοῦσιν ἐγγίνεται, ἀλλὰ τοῖς ἐστηκόσι μετὰ τοῦ Κυρίου, τουτέστι τοῖς ἐστηριγμένοις ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ, καὶ τοῖς κατὰ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τούτοις ἀναφερομένοις ὑπὸ τοῦ λόγου πρότερον εἰς ὄρος ὑψηλόν, δηλονότι τῆς φυσικῆς ἡμῶν ταπεινότητος ὑπεραναβιβαζομένοις» (Λόγος οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς»). Ὁ μὲν οὖν Σωτὴρ οὕτω κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του ὀλίγον τι τὸ φῶς τῆς ἰδίας θεότητος· οἱ δὲ Μαθηταί, γεμῶσαντες ἀπὸ τὴν ὀλίγην λαμπρότητα ἐκείνου τοῦ φωτός καὶ τῆς θείας αἴγλης, ἔμελλον ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ καρδίας· «Ἄσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται»

Τροπάριον.

Κατεμήνουον τὴν ἔξοδον, τὴν ἐν Σταυρῷ σου ἐν θαβῶρ παρόντες, ὁ ἐν πυρὶ σε καὶ βάτῳ πάλαι, προκατιδὼν Μωσῆς, καὶ ὁ μετάρσιος δίφρω, ἐν πυρίνῳ Ἡλίας Χριστέ.

Ἑρμηνεία.

Ἄφ' οὗ εἰς τό ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Μελωδός ὅτι συνελάλουν μέ τόν Χριστόν ὁ Μωϋσῆς καί Ἡλίας, τώρα εἰς τό Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καί διά ἐκεῖνα ὅπου συνελάλουν. Ἐρανίζεται δέ ταῦτα ἀπό τόν Εὐαγγελιστήν Λουκᾶν λέγοντα· «Καί ἰδού ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῶ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καί Ἡλίας, οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τήν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ» (Λουκ. θ' 30-31). ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τόν Κύριον λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος Σέ εἶδε τό παλαιόν εἰς τό Σίναιον Ὅρος μέ τό καῖον πῦρ τῆς βάτου καί μή κατακαῖον αὐτήν, ὁμοίως καί ὁ Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνελήφθη μέ πυρίνην ἄμαξαν ὡς εἰς τόν Οὐρανόν, αὐτοί οἱ ἴδιοι παρόντες τώρα εἰς τό θαβώριον Ὅρος, κατεμήνυον καί ἐφανέρωναν τήν ἔξοδον: ἦτοι τόν διά Σταυροῦ θάνατον ὅπου ἔμελλες νά τελειώσης εἰς τήν Ἱερουσαλήμ. Ἐξοδος δέ ὁ θάνατος ὀνομάζεται, διότι ἐξάγει ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης τόν ἄνθρωπον· ὅθεν καί ἐξόδιον αὐτόν κοινῶς οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουσι· καί ὄρα εἰς τό Τροπάριον τοῦ μεγάλου Σαββάτου τό λέγον «Κύριε θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καί ἐπιτάφιον».

Διά πέντε δέ αἰτίας ἐφάνησαν εἰς τήν Μεταμόρφωσιν ὁ Μωϋσῆς καί Ἡλίας, κατά τόν Ἱερόν Θεοφύλακτον λέγοντα· «Πρῶτον, ἵνα δειχθῆ ὅτι καί Νόμου καί Προφητῶν αὐτός ἐστί Κύριος· δεύτερον, ὅτι ζώντων καί νεκρῶν κυριεύει· Ἡλίας μέν γάρ καί Προφήτης ἐστί καί ζῆ ἔτι· Μωσῆς δέ νομοθέτης ἐστί καί τέθνηκε· τρίτον, ἵνα φανῆ ὅτι οὐκ ἐναντίος ἐστί τῷ Νόμῳ, οὐδέ ἀντίθεος· οὐκ ἂν γάρ ὁ Μωϋσῆς συνελάλει τῷ ἐναντιουμένῳ τοῖς Νόμοις αὐτοῦ, οὐδ' ἂν Ἡλίας ὁ ζηλωτής ἠνείχετο αὐτοῦ ἀντιθέου ὄντος· τέταρτον, ἵνα λύση τήν ὑπόνοιαν τῶν λεγόντων αὐτόν Ἡλίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν· καί πέμπτον, ἵνα διδάξη τούς μαθητάς τούτους μιμεῖσθαι, καί κατά Μωσῆν μέν πράους εἶναι καί δημαγωγικούς, κατά δέ Ἡλίαν ζηλωτάς εἶναι καί ἀκαμπεῖς, ὅτε δέ καιρός, καί κινδυνευτικούς εἶναι ὑπέρ τῆς ἀληθείας, ὡσπερ καί οὗτος». Τάς αὐτάς αἰτίας λέγει καί ὁ Ζυγαδηνός Εὐθύμιος εἰς τόν δεύτερον τόμον τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατά Ματθαῖον.

Πόθεν δέ ἐγνώρισαν οἱ Ἀπόστολοι ὅτι οἱ φαινόμενοι Προφήται

ἦτον ὁ Μωϋσῆς καί Ἡλίας; Ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ἐγνώρισαν αὐτούς· «Τυχόν γάρ ὁ μὲν Μωϋσῆς ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὗ προετύπωσα τό πάθος ἐγώ, σφάξας τόν ἀμνόν καί τό πάσχα τελέσας· ὁ δέ Ἡλίας ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὗ τήν ἀνάστασιν προετύπωσα ἐν τῷ τῆς χήρας Υἱῷ». Ὁ δέ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος διαβατικώτερον τοῦτο ἐρμηνεύων, λέγει ὅτι ἐγνώρισαν αὐτούς οἱ Ἀπόστολοι μέ τήν ἀποκαλυπτικήν δύναμιν τοῦ φωτός ἐκείνου τῆς θεότητος, ἀπό τό ὁποῖον κανένα πρᾶγμα δέν εἶναι κεκαλυμμένον, ἀλλά πάντα εἶναι γυμνά καί φανερά· «Πῶς δέ καί ἐπέγνωσαν, οὓς οὕτω πρότερον εἶδον οἱ Ἀπόστολοι, εἰ μή τῆ ἀποκαλυπτικῆς δυνάμει τοῦ φωτός ἐκείνου; » (Λόγῳ οὗ ἡ ἀρχή «Ἐπαινοῦμεν καί ἡμεῖς»). Καί ἂν τό φῶς ἐκεῖνο ἀποκαλύπτει τά μέλλοντα, πόσω μᾶλλον ἀποκαλύπτει τά ἐνεστῶτα καί παρόντα, καθὼς τόν Μωϋσῆν καί Ἡλίαν; ὁ μὲν γάρ Ἡλίας παρών ἦτον ἐν τῷ θαβῶρ μετὰ σώματος, ὁ δέ Μωϋσῆς μέ ψυχὴν γυμνήν καί χωρισμένην σώματος. Συμφωνεῖ δέ τῷ θείῳ Γρηγορίῳ καί ὁ Σιναΐτης Ἀναστάσιος λέγων· «Ἐπέγνωσαν δέ τούς Προφήτας οἱ Μαθηταί· οἱ γάρ πρὸς τοσοῦτον ὕψος χωρήσαντες, ὡς τε θεᾶς ἀξιωθῆναι τοιαύτης, ἦν Βασιλείαν Οὐρανῶν ὠνόμασεν ὁ ἀποκαλύψας αὐτοῖς ἑαυτόν, πῶς τούς συμμύστας εἶχον ἀγνοῆσαι, καί μάλιστα παρόντος Ἰησοῦ καί φωτίζοντος τό ἡγεμονικόν, καί μορφοῦντος τόν νοῦν πρὸς τήν ἑαυτοῦ θεῖαν μορφήν;» (Λόγος εἰς τήν Μεταμόρφωσιν).

Τροπάριον.

Σέ τό αἶδιον φέγγος, ἐν πατρῶα τῇ δόξῃ, οἱ μαθηταί, ὡς εἶδον ἐκλάμπαν Χριστέ, σοί ἀνεβόων· Ἐν τῷ φωτί σου, τάς ὁδοὺς ἡμῶν εὐθύνον.

Ἑρμηνεία.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τήν ἐορτήν τῆς Μεταμορφώσεως φωτεινοτάτην ὄλην καί ἐξαστράπτουσαν μὲν ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλιομόρφου προσώπου τοῦ Κυρίου, ἀυγάζουσαν δέ ἀπὸ τό φῶς τῶν ἱματίων αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν ὅλας τὰς ἡδᾶς τοῦ παρόντος Κανόνος ἀπὸ ὀνόματα φωτεινά, φεγγοβόλα καί λαμπροφανῆ· ἐξαιρέτως δέ τήν πέμπτην ταύτην ἡδῆν ὄλην καταφωτίζει μέ

φωτισμούς πολλούς, και μέ διάφορα φῶτα ποιεῖται τόν δρόμον αὐτῆς· και ἡ αἰτία δέν εἶναι ἀνεύλογος· ἐπειδή γάρ ἡ ἑορτή, ὡς εἶπον, εἶναι καθ' ἑαυτήν φωτεινή και γεμάτη ἀπό θεῖα φῶτα, προσθέτει δέ και ὁ ποιητής τῆς πέμπτης Ἠδῆς Ἡσαΐας ἄλλα φῶτα ξεχωριστά, λέγων «Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τό πνεῦμά μου πρός Σέ, ὁ θεός, διότι φῶς τά προστάγματά Σου ἐπί τῆς γῆς» (Ἡσ. κστ' 9)· διά τοῦτο πλεονάζει και ὁ Μελωδός ἐν τῇ φωτεινῇ Ἠδῇ ταύτη κατά τάς φωτονυμίας, και ταύτην ἐξαιρέτως μέ φωτισμούς διαφόρους φωτολογεῖ.

Ὅθεν ἐπιστρέφων πρός τόν φωτοδότην Χριστόν, λέγει· Ἦ φωτεινότετε και ὠραιότετε και ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μονογενής Υἱός τοῦ θεοῦ, ὁ φῶς ἐκ φωτός ἐκ τοῦ Πατρός γεννηθείς, ὅταν οἱ μαθηταί και Ἀπόστολοί Σου εἶδον Σέ τό αἶδιον και ἄχρονον και ἄκτιστον φῶς ὅτι ἔλαμψας εἰς τό θαβώριον Ὅρος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρός, τῆς ὁποίας ὑπάρχεις ἀπαύγασμα κατά τόν Παῦλον τό σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Σου, λέγοντα περί σοῦ «Ὅς ὦν ἀπαύγασμα τῆς δόξης και χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ» (τοῦ Πατρός δηλ.) (Ἐβρ. α' 3), τότε τόσον κατεπλάγησαν και ἔκθαμβοι ἔγιναν διά τό ὑπερβάλλον τῆς λαμπρότητός Σου, ὡστε ἄλλο τι δέν ἔλεγον πρός Σέ, εἰ μή ταύτην τήν σύντομον ἱκεσίαν και δέησιν· Ἰσασον, Κύριε, και εὐόδωσον τάς ὁδούς τῆς ζωῆς μας μέ τό φῶς τῶν θείων ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δέ τοῦτο ὁ Μελωδός ἀπό τόν Δαβίδ τόν πεφωτισμένον ὄντα ἀπό τό φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅστις εἶπε· «Κατεύθυνον ἐνώπιον Σου τήν ὁδόν μου» (Ψαλ. ι' 9)· διότι τό ἴδιον εἶναι νά εἰπῇ τινάς φῶς, και λόγιον θεοῦ· καθότι τά λόγια τοῦ θεοῦ δέν εἶναι ἄλλο, εἰ μή φῶς· «Λύχνος, φησίν ὁ αὐτός Προφητάναξ, τοῖς ποσί μου ὁ Νόμος Σου και φῶς ταῖς τρίβοις μου» (Ψαλ. ριη' 105).

Σημεῖωσαι δέ, ὅτι οἱ Μαθηταί εἶδον εἰς τό Ὅρος τό ἄκτιστον φῶς τῆς τοῦ Κυρίου θεότητος ὄχι μόνον μέ τόν νοῦν, ὅστις εἶναι ὀφθαλμός τῆς ψυχῆς, ἀλλά και μέ τούς αἰσθητούς ὀφθαλμούς τοῦ σώματος. Ἀλλά πῶς εἶδον αὐτό; μένοντας ἐν τῇ φυσικῇ δυνάμει αὐτῶν; ὄχι, ἀλλά ἀλλοιωθέντες εἰς τό κρεῖττον και θειότερον, και δυναμωθέντες ὑπό τῆς δυνάμεως τοῦ φωτός ἐκείνου· ἐπειδή

κτιστοί και αίσθητοί τό ἄκτιστον και ὑπέρ αἴσθησιν και νοῦν φῶς χωρῆσαι οὐ δύνανται. Ὑπό τοῦ φωτός ἐκείνου λοιπόν ἐνισχυθέντες και δυναμωθέντες οἱ τῶν Ἀποστόλων αἴσθητοί ὀφθαλμοί, και ὑπέρ τούς ὄρους τῆς ἐαυτῶν φύσεως γεγονότες, εἶδον τό ὑπερφύες ἐκεῖνο και ἄκτιστον και τῆς θείας οὐσίας ἀχώριστον φῶς, κατά τήν κοινήν δόξαν τῶν Ἱερῶν θεολόγων· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερός Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν μβ' κεφαλαίῳ τῶν περί θείου φωτός· «Εἰ τήν ἐναντίαν δύναμιν (ἦτοι τῶν Δαιμόνων) οἶδαμεν ἐνεργεῖν τι περί τάς ἀνθρωπίνας ὄψεις, μεταποιεῖν τε αὐτάς και διατιθέσθαι παρά φύσιν πρός τό μή ὄν, δηλοῦσι δέ οἱ θαυματοποιοί και τά πάσαι ἀδόμηνα μαγγανεύματα, πῶς οὐ τῇ θείᾳ δυνάμει δώσομεν ἀλλοιοῦν τε και μεταποιεῖν τούς ὀφθαλμούς ὑπέρ φύσιν δύνασθαι, και ταῦτα δή πρός τό ὄν, ἦτοι τό θεῖον φῶς; »

Διά τοῦτο και ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης λέγει πανηγυρίζων εἰς τήν Μεταμόρφωσιν ὅτι οἱ αἴσθητοί ὀφθαλμοί τῶν Ἀποστόλων πρός ἐκεῖνο τό ἄκτιστον φῶς τῆς θεότητος ἦτον τυφλοί· «Μεταμορφοῦνται τοίνυν Χριστός, οὐχ ὅ οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδέ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς ἐκφαινόμενος, και διανοίγων τούτων τά ὄμματα και ἐκ τυφλῶν ἐργαζόμενος βλέποντας»· πρός τά ὁποῖα λόγια ἐπιφέρει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος ταῦτα· «Ὅρας ὅτι πρός τό φῶς ἐκεῖνο τυφλοί εἰσίν οἱ κατά φύσιν ὀρῶντες ὀφθαλμοί; οὐκοῦν οὐδέ τό φῶς ἐκεῖνο αἴσθητόν, οὐδέ οἱ ὀρῶντες αἴσθητικοῖς ἀπλῶς ἑώρων ὀφθαλμοῖς, ἀλλά μετασκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος. Ἐνηλλάγησαν οὖν, και οὕτω τήν ἐναλλαγὴν εἶδον, οὐχ ἦν ἀρτίως, ἀλλ' ἦν ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως ἔλαβε τό ἡμέτερον φύραμα, θεωθέν τῇ ἐνώσει τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ» (Λόγω, οὗ ἡ ἀρχή «Ἐπαινοῦμεν και ἡμεῖς»)· και πάλιν· «Οὐ γίνεται τοιγαροῦν και ἀπογίνεται, οὐδέ περιγράφεται, οὐδέ αἰσθητικῇ δυνάμει ὑποπίπτει τό φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως, εἰ και δι' ὀφθαλμῶν σωματικῶν ἑώραται, και πρός ὀλίγον χρόνον, και ἐν βραχείᾳ τοῦ Ὄρους κορυφῆ» (Αὐτόθι). Ἔφη δέ και ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς εἰς τήν Μεταμόρφωσιν θεωρίαις του· «Ἀπό τῆς σαρκός ἐπί τό Πνεῦμα μετέβησαν οἱ Ἀπόστολοι πρίν τήν διά σαρκός ἀποθέσθαι ζωὴν τῇ ἐναλλαγῇ τῶν κατ' αἴσθησιν ἐνεργειῶν, ἦν αὐτοῖς τό Πνεῦμα

ἐνήργησε, περιελόν τῆς ἐν αὐτοῖς νοεραῖς δυνάμεως τῶν παθῶν τὰ καλύμματα· δι' οὗ καθαρθέντες τὰ τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος αἰσθητήρια, τῶν παραδειχθέντων αὐτοῖς μυστηρίων τούς πνευματικούς ἐκπαιδεύονται λόγους».

Ὁ δέ Χρυσορρήμων ἀποδεικνύει ὅτι οὐδέ τὰ Σεραφίμ δύνανται νά ἰδοῦν ἄκρατον τό φῶς τοῦ θεοῦ, ἀλλά κατά συγκατάβασιν τοῦτο βλέπουσι· καί ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος «Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνί, καί ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνί, καί ταῖς μέν δυσί κατεκάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ταῖς δέ δυσί, τούς πόδας. Τίνος ἔνεκεν, εἶπέ μοι, καλύπτουσι τὰ πρόσωπα, καί προβάλλονται τὰς πτέρυγας; τίνος δέ ἔνεκεν ἑτέρου, ἀλλ' ἢ διά τό μή φέρειν τήν ἐκ τοῦ θρόνου λάμπουσαν ἀστραπήν καί τὰς μαρμαρυγὰς ἐκείνας; καίτοιγε οὐκ αὐτό ἄκρατον ἑώρων τό φῶς, οὐδέ αὐτήν ἀκραιφνή τήν οὐσίαν (τοῦ φωτός), ἀλλά συγκατάβασις ἦν τὰ ὁρώμενα. Τί δέ ἐστί συγκατάβασις; Ὅταν μή ὡς ἔστιν ὁ θεός φαίνεται, ἀλλ' ὡς ὁ δυνάμενος αὐτόν θεωρεῖν οἷός τε ἐστίν οὕτως ἑαυτόν δεικνύη, ἐπιμετρῶν τῇ τῶν ὁρώντων ἀσθενείᾳ τῆς ὄψεως τήν ἐπίδειξιν. Καί ὅτι συγκατάβασις ἦν, ἕξ αὐτῶν τῶν ρημάτων δῆλον· εἶδον γάρ, φησί, τόν Κύριον καθήμενον· θεός δέ οὐ κάθηται· σωμάτων γάρ ὁ σχηματισμός οὗτος» (Λόγος Γ' περί ἀκαταλήπτου). Ἐκ τῶν λόγων δέ τούτων τοῦ Χρυσοστόμου συμπεραίνομεν ὅτι ἂν τὰ Σεραφίμ κατά συγκατάβασιν βλέπουσι τό θεῖον φῶς, βέβαια καί οἱ Ἀπόστολοι, μ' ὅλον ὅτι ἐδυναμώθησαν οἱ ὀφθαλμοί των, κατά συγκατάβασιν εἶδον τό φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως, ὅχι καθώς αὐτό ἦτον, ἀλλά καθώς αὐτό ἐδύνοντο νά βλέπουν ἐκεῖνοι.

Ἰδὴ θ'

Τροπάριον.

Ἵνα σου δείξης ἐμφανῶς, τήν ἀπόρρητον δευτέραν κατάβασιν, ὅπως ὁ Ὑψιστος, θεός ὀφθήσῃ ἐστῶς ἐν μέσῳ θεῶν, τοῖς Ἀποστόλοις ἐν Θαβῶρ, Μωσεῖ σὺν Ἡλίᾳ τε, ἀρρήτως ἔλαμψας· διό πάντες σε Χριστέ μεγαλύνομεν.

Ἑρμηνεία.

Εἰς διάφορα νοήματα ἐξέλαβε τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ὁ Ἱερός Μελωδός ἐν τοῖς προτέροις Τροπαρίοις· τῶρα δὲ ἐν τῷ παρόντι καλύτερα ἐκλαμβάνει τὴν περί αὐτῆς ὑπόθεσιν· ἀκούσας γὰρ αὐτός τόν Προφητάνακτα Δαβίδ νά ψαλμωδῆ «Ὁ θεός ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ θεοῦς διακρινεῖ» (Ψαλ. πα' 1) ἐνόησεν ὅτι ἡ προφητεία αὕτη τοῦ Δαβίδ προεικόνιζε τό θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως· διότι ἐπειδὴ ἔβλεπε μὲν ἐν τῷ ὄρει θαβώρ τόν Μωϋσῆν καί τόν Ἥλιαν παρισταμένους ἀπό τὰ δεξιὰ καί ἀριστερά μέρη τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἔβλεπε δὲ καί τούς τρεῖς Ἱερούς Ἀποστόλους συντροφεύοντας αὐτούς, ὅλοι δὲ αὐτοί καί οἱ πέντε ἔγιναν θεοί κατά χάριν διὰ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ἡλιομόρφου Χριστοῦ, ἐστοχάσθη δὲ καί τὴν μέλλουσαν παρουσίαν τοῦ Κυρίου καί κρίσιν, ταῦτα λέγει πρὸς τόν μεταμορφούμενον.

Ὁ ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ, Σύ δέν ἐνήργησας τό θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεώς Σου ματαίως καί χωρίς καμμίαν εὐλογον ἀφορμὴν, οὐδέ ἀπλῶς καί ὡς ἔτυχεν ἐπαράστησας κύκλῳ Σου εἰς τό θαβώριον ὄρος τόν Μωϋσῆν καί Ἥλιαν καί τούς τρεῖς ἐκλεκτούς Ἀποστόλους, ἀλλ' ἵνα δείξης φανερά τὴν Μεταμόρφωσίν Σου ἕνα προοίμιον τῆς μελλούσης καί ἐνδόξου παρουσίας Σου· καθὼς γάρ ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἦσουν θεός κατά φύσιν ἐν μέσῳ τῶν κατά χάριν θεῶν, τῶν Προφητῶν δηλαδή καί Ἀποστόλων· οὕτω καί ἐν τῇ μελλούσῃ παρουσίᾳ καί δόξῃ Σου ἐν μέσῳ τῶν Ἀγγέλων καί τῶν ἀνθρώπων καθεζόμενος, θέλεις διακρίνει τούς κατά χάριν ὄντας θεοῦς, καί διαμοιράσει εἰς αὐτούς τὰς ἀξίας τῆς μακαριότητος, οὕτω γάρ ἐρμηνεύει ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τόν περί Βαπτίσματος λόγον· «Φῶς ἢ ἐκεῖθεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κακεθαρμένοις, ἠνίκα ἐκλάμπουσιν οἱ δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος, ὣν ἴσταται ὁ θεός ἐν μέσῳ, θεῶν ὄντων καί Βασιλέων, διαστέλλων καί διαιρῶν τὰς ἀξίας τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος»· καί ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτη ἐπιστολῇ ὁ αὐτός οὕτω λέγει· «Ἦξει μετὰ σώματος, ὡς ὁ ἐμός λόγος, τοιοῦτος οἶος ὤφθη τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ ὄρει, ἢ παρεδείχθη, ὑπερνικώσης τό σαρκίον τῆς θεότητος»· Ὅρα δὲ ὅτι ὁ θεολόγος ἐπρόσθεσε τό «Ἦ παρεδείχθη», διὰ νά φανερώσῃ ὅτι δέν ἐφάνη ὅλον τό φῶς τοῦ Κυρίου εἰς τούς Ἀποστόλους, ἀλλά ὀλίγον τι, ὅσον ἠδύναντο νά ὑποφέρουν, ὡς εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων. Ἀλλά καί ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος τύπον

καί προοίμιον τίθεται τήν Μεταμόρφωσιν τῆς μελλούσης μακαριότητος, λέγων· «Τότε δέ, ὅταν ἄφθαρτοι καί ἀθάνατοι γενώμεθα, καί τῆς χριστοειδοῦς καί μακαριωτάτης ἐφικώμεθα λήξεως, πάντοτε σύν Κυρίῳ κατά τό λόγιον (τοῦ Παύλου δηλ.) ἐσόμεθα, τῆς μέν ὁρατῆς αὐτοῦ Θεοφανείας ἐν πανάγνοις θεωρίες ἀποπληρούμενοι, φανοτάταις ἡμᾶς μαρμαρυγαῖς περιουγαζούσης, ὡς τούς Μαθητάς ἐν ἐκείνῃ τῇ θειοτάτῃ Μεταμορφώσει» (Κεφάλαιον α΄ Περί Θείων Ὑνομάτων).

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνός Ἰωάννης ἐρμηνεύων τόν λόγον διά τόν ὁποῖον μετά ὀκτώ ἡμέρας τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἡ Μεταμόρφωσις ἐγένετο, ὡς γράφει ὁ Ἱερός Λουκάς, οὕτω φησίν· «Ἐπτά αἰῶσιν ὁ παρών συμπεραίνεται βίος, ὀγδόη δέ ἡ μέλλουσα βιοτή ἀνηγόρευται, ὡς ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ἔφησε, τό Σολομώντειον ρητόν ἐξηγούμενος, δοῦναι μερίδα τοῖς ἐπτά τῶ παρόντι βίῳ, φάσκων, καί γε τοῖς ὀκτώ τῶ μέλλοντι· ἔδει δέ ἐν τῇ ὀγδόῃ τά τῆς ὀγδοῆς ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τελείοις· ὡς γάρ ὁ θεῖος ὄντως καί θεηγόρος Διονύσιος ἔλεξεν· οὕτως ὁ Δεσπότης ὀφθήσεται τοῖς ἑαυτοῦ τελείοις θεράπουσιν, ὃν τρόπον ἐν ὄρει θαβῶρ τοῖς Ἀποστόλοις τεθέαται». Λέγει δέ καί ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς· Διατί γάρ ὁ μέν (ἦτοι ὁ Ματθαῖος) μετά ἕξ ἡμέρας εἶπεν, ὁ δέ (ἦτοι ὁ Λουκάς) ὑπερέβη καί τήν ἐβδόμην τῆς ὀγδοῆς μνησθεῖς; Διότι τό μέγα θέαμα τοῦ φωτός τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως τῆς ὀγδοῆς (ἦτοι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος) ἐστί μυστήριον· κατά τήν ὀγδόην γάρ δυνάμει κράτος ἐνεργείας ἡ Βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεται» (Λόγος οὗ ἡ ἀρχή «Ἐπαινοῦμεν καί ἡμεῖς»).

Τροπάριον.

Ἐθελξας πόθῳ μέ Χριστέ, καί ἠλλοίωσας τῶ θείῳ Σου ἔρωτι· ἀλλά κατάφλεξον, πυρί αὐλῷ τάς ἀμαρτίας μου, καί ἐμπλησθῆναι τῆς ἐν σοί, τρυφῆς καταξίωσον, ἵνα τάς δύο σκιρτῶν, μεγαλύνῳ ἀγαθέ παρουσίας σου.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Θεσπέσιος καί χαριτώνυμος Μελωδός Ἰωάννης, ἐνθουσιάσας

τρόπον τινά ἀπό τήν ἀγάπην καί χαράν ὅπου εἶχε πρὸς τόν μεταμορφωθέντα Χριστόν, εὐχαριστήριον καί ἱκετικόν ποιεῖ τό Τροπάριον τοῦτο· διό λέγει· Ὡ ὠραιότατε καί κοσμοπόθητε καί παντοπόθητε καί μυριοπόθητε Χριστέ, Σύ κατέθελξας καί ἐτράβιξας τήν ψυχὴν καί καρδίαν μου εἰς τήν ἔλευσίν Σου μέ τήν δραστικωτάτην μαγνήτιδα τοῦ ἀγνοῦ καί παντοκρατορικοῦ καί πρηστηρίου πόθου σου, καί ὅλον μέ ἠλλοίωσας καί ἄλλον ἐξ ἄλλου ἐποίησας μέ τόν ἔνθεον ἔρωτα τῆς Σῆς ὠραιοτάτης Μεταμορφώσεως.

Ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τήν ἑορτήν, εἰσάγει καί τόν Πέτρον ἐνθουσιῶντα καί λέγοντα· «Καλόν ἡμᾶς ὧδε εἶναι τῷ Κυρίῳ ἔφησε· τίς γάρ ζόφον φωτός ἀνταλλάσσεται; ὁρᾶτε τόν ἥλιον τοῦτον, ὡς καλός, ὡς ὠραῖος, ὡς ἠδύς, ὡς ποθεινός ἐξαστράπτων καί ἔκλαμπρος, καί τήν ζωὴν, ὡς γλυκεῖά τε καί ἀπέραστος, ἥς πάντες ἀντέχονται, καί πάντα δρῶσιν, ὡς ἄν ταύτης μή ἀστοχήσαιεν; πόσω μᾶλλον δοκεῖτε τό αὐτοφῶς, ἐξ οὗ φῶς ἅπαν φωτίζεται, ποθεινότερον; καί πόσω γλυκυτέρα ἡ αὐτοζωή, ἐξ ἧς ἅπασα ζωὴ ζωοῦται καί μεταδίδεται, ἐν ἧς πάντες ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν; οὐχ ὅλος γλυκασμός (ὁ Χριστός); οὐχ ὅλος ἐπιθυμία; οὐκ ἔστι λόγος, οὐκ ἔννοια τῆς ὑπεροχῆς τό μέτρον εἰκάζουσα· τοῦτο τό φῶς κατά πάσης τῆς φύσεως ἔχει τά νικητήρια· αὕτη ἡ ζωὴ ἡ τόν Κόσμον νικήσασα».

Λέγει δέ καί Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος τά ἐρωτοληπτικά ταῦτα ἐν τῷ εἰς τήν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ· «Τί ὠραιότερον τῆς Χριστοῦ συνουσίας; τί δέ ποθεινότερον τῆς θεϊκῆς αὐτοῦ δόξης; οὐδέν τοῦ φωτός ἐκείνου γλυκύτερον, ἐξ οὗ φωτίζεται φωτιστικὴ πᾶσα Ἀγγέλων τε καί ἀνθρώπων ταξιαρχία· οὐδέν τῆς ζωῆς ἐκείνης ἐρασμιώτερον, ἐν ἧς πάντες ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν· οὐδέν ἠδύτερον τῆς ἀειζώου καλλονῆς· οὐδέν τερπνότερον τῆς ἀλήκτου εὐφροσύνης· οὐδέν ποθεινότερον τῆς ἀϊδίου χαρᾶς, τῆς πανευπρεποῦς εὐπρεπείας, καί τῆς ἀπεράντου μακαριότητος». Ἔως μὲν ἐδῶ εἶναι λόγια εὐχαριστιακά τοῦ Μελωδοῦ, τά δέ ἀκόλουθα λόγια εἶναι ἱκετικά καί παρακλητικά· λέγει γάρ ἐπομένως.

Ἄλλ' ὅμως Σύ, κατάκαυσον τὰς ἀμαρτίας μου μέ τό πῦρ τό ἄϋλον τῆς θεότητός Σου καί χρηστότητος, καί ἀξίωσόν με νά χορτάσω ἀπό τήν ἀνεκκλάλητον καί αἰώνιον τρυφήν, τήν Σοί καί τῆ Σῆ

Βασιλεία εύρισκομένην, ἀφ' οὗ ἐλευθερωθῶ ἀπό τήν παροῦσαν ζωήν, ἵνα χορεύων καί ἀγαλλόμενος μεγαλύνω τάς ἐπί γῆς δύο παρουσίας Σου, ἡγουν τήν πρώτην, κατά τήν ὁποίαν διά σαρκός ἐπεδήμησας εἰς ἡμᾶς καί ἀναμαρτήτως συνανεστράφης, καί τήν δευτέραν, εἰς τήν ὁποίαν μέλλεις νά ἔλθης διά νά κρίνης ζῶντας καί νεκρούς, καί νά ἀποδώσης ἐκάστω κατά τά ἔργα αὐτοῦ· ἐν γάρ τῇ πρώτη Σου παρουσία ἐχάρισας εἰς ἡμᾶς ὡς ἀρραβῶνα καί προοίμιον τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διά τοῦ θείου Βαπτίσματος· ἐν δέ τῇ δευτέρᾳ μέλλεις νά χαρίσης εἰς ἡμᾶς τό ὅλον τῆς χρηστότητός Σου καί χάριτος, τό ὁποῖον ἔχεις τώρα κεκρυμμένον, καθώς γέγραπται· «Ὡς πολύ τό πλῆθος τῆς χρηστότητός Σου, Κύριε, ἧς ἔκρυσας τοῖς φοβουμένοις Σε» (Ψαλ. λ' 20). Διατί δέ ὁ Ἱερός Μελωδός δέν κρύπτει τόν θεῖον ἔρωτα ὅπου εἶχεν εἰς τήν καρδίαν του, ἀλλά τόν φανερώνει; μήπως ἀπό κενοδοξίαν νικώμενος τοῦτο ποιεῖ; Ὅχι ἀποκρίνεται ὁ Χρυσορρήμων, ἀλλά ἀπό τήν θερμότητα τοῦ θείου πόθου· «Τοῦτο, λέγει, τῶν ἐρώντων ἐστί τό ἔθος, μή κατέχειν σιγῇ τόν ἔρωτα, ἀλλ' εἰς τούς πλησίον ἐκφέρειν καί λέγειν ὅτι φιλοῦσι· θερμόν γάρ τι χρῆμα τῆς ἀγάπης ἡ φύσις καί σιγῇ στέγειν αὐτήν οὐκ ἀνέχεται ἡ ψυχή» (Ἑρμηνεία εἰς τόν μα' Ψαλ. προκειμένου ρητοῦ «Ὁν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος»).

Ἄμποτε δέ καί ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καί ἀναγινώσκοντες καί ἀκούοντες τόν παρόντα ἀσματικόν Κανόνα νά ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τό ὄρος Θαβώρ, καί νά ἰδοῦμεν τήν δόξαν τῆς θεότητος τοῦ φωτοδότου Χριστοῦ· ἐπειδή ὁ Κύριος, κατά τόν θεοφόρον Μάξιμον, δέν φαίνεται εἰς ὅλους μέ τόν ἴδιον τρόπον, ἀλλά εἰς μέν τούς ἀρχαρίους φαίνεται ἐν δούλου μορφῇ, εἰς ἐκείνους δέ ὅπου δύνανται νά ἀκολουθήσουν αὐτῷ ἐπάνω εἰς τό ὑψηλόν τῆς Μεταμορφώσεως ὄρος ἐν μορφῇ θεοῦ ἐπιφαίνεται, ἐν ἧ ὑπῆρχε πρό τοῦ τόν Κόσμον εἶναι (Κεφάλαιον ιγ' τῆς β' ἑκατοντάδος τῶν θεολογικῶν). Ὄταν δέ περιφανῆς καί λαμπρός γένηται εἰς ἡμᾶς ὁ τοῦ θεοῦ Λόγος, καί τό πρόσωπον αὐτοῦ λάμψη ὡς ὁ ἥλιος, τότε καί τά ἱμάτια αὐτοῦ φαίνονται λευκά, κατά τόν αὐτόν θεῖον Μάξιμον (ἦτο τά ρήματα τῆς Γραφῆς καί τῶν Εὐαγγελίων γίνονται φανερά καί σαφῆ εἰς ἡμᾶς, χωρίς νά ἔχουν κανένα νόημα σκεπασμένον) τότε δέ καί ὁ Μωϋσῆς καί Ἡλίας (ἦτοι οἱ τοῦ Νόμου

καί τῶν Προφητῶν πνευματικώτεροι λόγοι) φαίνονται μέ αὐτόν (Αὐτόθι Κεφ. Ιδ΄).

Τότε θέλομεν γνωρίσει καί τί ἐδήλουν αἱ τρεῖς σκηναί· αὗται γάρ εἶναι αἱ τρεῖς ἕξεις τῆς σωτηρίας, κατά τόν αὐτόν Μάξιμον, ἡ τῆς Πράξεως, ἡ τῆς Θεωρίας, καί ἡ τῆς Θεολογίας, καί τῆς μέν Πράξεως τύπος ἦτον ὁ Ἡλίας ὡς ἀνδρεῖος καί σώφρων· τῆς δέ Θεωρίας τύπος ἦτον ὁ Μωϋσῆς, ὡς νομοθέτης καί δικαιοδότης· τῆς δέ Θεολογίας τύπος ἦτον ὁ Δεσπότης Χριστός, ὡς ἐν παντί τέλειος. Σκηναί δέ αὐταί ὠνομάσθησαν κατά σύγκρισιν πρός τάς μελούσας λήξεις καί οὐρανίους μονάς, αἵτινες ἀσυγκρίτως θέλουν εἶναι καλύτεραι καί περιφρανέστεραι (Κεφ. ιστ΄ αὐτόθι), τάς ὁποίας ἄμποτε νά ἀπολαύσωμεν καί ἡμεῖς, χάριτι καί φιλανθρωπία τοῦ μεταμορφθέντος Χριστοῦ· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή καί προσκύνησις σύν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί, καί τῷ ὁμοουσίῳ καί ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.